

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Географічний факультет

Кафедра країнознавства та туризму

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана/директора

Географічний факультет

Володимир ПАСЬКО

«30» серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Теорія політичної географії та геополітики
для студентів

галузь знань **10 Природничі науки**
спеціальність **106 Географія**
освітній рівень **магістр**
освітня програма **Політична географія та геополітика**
вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	6
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: **ЯЦЕНКО Борис Павлович**, доктор географічних наук, професор кафедри країнознавства та туризму

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. *Н.С. Корогодра Н.* «29» серпня 2022 р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20___/20___ н.р. (_____) «__» 20___ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Викладач: **ЯЦЕНКО Борис Павлович**, доктор географічних наук, професор
кафедри країнознавства та туризму

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри країнознавства та туризму

(підпис)

(Ольга ЛЮБИЦЕВА)
(прізвище та ініціали)

Протокол № 1 від «30» серпня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету

Протокол від «30» серпня 2021 року № 6

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

(Наталія КОРОГОДА)
(прізвище та ініціали)

« 30 » серпня 2021 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни - Поглиблення теоретичних основ політичної географії та геополітики з урахуванням сучасних трансформацій уявлень стосовно об'єкта і предмета досліджень політичної географії протягом останнього століття та зміни геопросторових уявлень класичної геополітики в різні геополітичні епохи для забезпечення здатності розв'язувати складні задачі та прикладні проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення, що передбачають проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Базові знання з політичної географії.

3. Анотація навчальної дисципліни: набуття знань та навичок ґрунтується на опануванні теоретичних засад політичної географії та її об'єкту – територіально-політичної системи (ТПС), методичних підходів донаукових програм вивчення ТПС; особливостей генези політичної карти світу в різні геополітичні епохи (Вестфальська, Віденська, Версальська, Ялтинсько-Потсдамська системи, ера пост-холодної війни); геополітичного позиціонування України як незалежної держави; політико-географічного аналізу сучасних геоецивілізаційних, геоекономічних та геополітичних регіонів світу.

4. Завдання (навчальні цілі): націлені на здобуття знань й дослідних вмінь щодо: територіально-політичної систем (ТПС) як об'єкту дослідження політичної географії (ієрархія, різновиди ТПС національного і наднаціонального рівня) (ЗК2; СК1, СК10); наукових програм вивчення ТПС світу (від локальних до глобальних) (ЗК2, СК1; СК6, СК10); аналізу генези політичної карти світу у різні геополітичні епохи (ЗК1, СК1, СК6, СК11); геополітичного позиціонування України (ЗК4, СК6, СК11); політико-географічного аналізу сучасних геоецивілізаційних, геоекономічних та геополітичних регіонів світу (ЗК1, СК6, СК10, СК11)

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація ⁷ ; 4. автономність та відповідальність ⁷)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати сутність територіально-політичної системи (національного та наднаціонального рівня) як категорії політичної географії та геополітики	Лекція, семінар, завдання для самостійної роботи	Тест, 60% правильних відповідей	До 10%

заповнюється за необхідністю, наприклад для практик, лабораторних курсів тощо.

1.2	Знати особливості формування геочивілізаційних, гео економічних та геополітичних регіонів світу	Лекція, семінар, завдання для самостійної роботи	Тест, 60% правильних відповідей	До 10%
1.3	Знати особливості генези політичної карти світу в різні геополітичні епохи	Лекція, семінар, завдання для самостійної роботи	Тест, 60% правильних відповідей	До 10%
1.4	Знати сутність поняття світовий порядок (World Order)	Лекція, семінар, завдання для самостійної роботи	Тест, 60% правильних відповідей	До 10%
1.5	Знати структуру сучасної геополітичної карти світу: геополітичні регіони сили, стикові та маргінальні геополітичні регіони	Лекція, семінар, завдання для самостійної роботи	Тест, 60% правильних відповідей	До 10%
2.1	Вміти застосовувати наукові програми вивчення ТПС (від локальних до глобальних)	Завдання для самостійної роботи	Дискусія, захист дослідного кейсу, рецензування, іспит	До 40%
2.2	Вміти самостійно визначати актуальні тренди розвитку геочивілізаційних, гео економічних та геополітичних регіонів.	Завдання для самостійної роботи	Дискусія, захист дослідного кейсу, рецензування, іспит	
3.	Комунікація: практика й вдосконалення навиків використання відповідних методів та прийомів дискусії, групової роботи (мозковий штурм), належного представлення результатів навчання, у тч іноземною мовою з використанням сучасних ІКТ.	Семінари, іспит	Дискусія, захист дослідного кейсу	До 5%
4.	Здатність здобувати нові знання, використовуючи сучасні освітні та дослідницькі технології планувати, проводити та публічно презентувати результати наукових досліджень, забезпечити зрозуміле донесення власних знань, висновків та аргументацій до фахівців і нефахівців, у тч у навчально-педагогічному процесі, здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, використовуючи критичне мислення	семінарське заняття, самостійна робота	Дискусія, захист дослідного кейсу, рецензування, іспит	До 5%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	3	4
Програмні результати навчання									
ПР01. Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження територіально-політичних систем на різних рівнях просторової організації.	+		+	+	+		+		
ПР11. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні, геоекологічні, політичні та геополітичні наслідки реалізації управлінських рішень у сфері геопросторового управління територіально-політичними системами та регіонального розвитку.		+		+	+	+			
ПР12. Планувати й виконувати теоретичні та прикладні дослідження, робити обґрунтовані висновки, аналізувати та презентувати результати досліджень.						+	+	+	+
ПР14. Формулювати наукові гіпотези, визначати актуальні аспекти у фундаментальних і прикладних напрямках досліджень, розробляти та управляти проєктами у сфері політичної географії та геополітики, геопросторового управління територіально-політичними системами та регіонального розвитку.	+				+	+	+	+	+
ПР15. Самостійно оцінювати ключові тренди розвитку природно-і суспільно-географічних процесів для формування нових напрямів наукових досліджень.			+			+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів: Упродовж семестру після завершення відповідних тем проводиться тест із відкритими та закритими запитаннями. Для визначення рівня досягнень результатів навчання за пунктами 2 та 3 студенти презентують авторські результати дослідного кейсу роботи на семінарських.

Оцінювання впродовж семестру:

1. Тести: РН 1.1.-1.5 — 10 балів/6 балів за кожен
2. Аналітична записка, презентація та захист дослідного кейсу РН 2.1.-2.2. - 40 балів/24 бали.
3. Дискусії та обговорення на семінарських заняттях – 10 балів/6 балів.

Для студентів, які упродовж семестру не досягли мінімального рубіжного рівня оцінки (60% від максимально можливої кількості балів) проводиться семестрова контрольна робота, максимальна оцінка за яку не може перевищувати 40% підсумкової оцінки (до 40 балів за 100-бальною шкалою).

Умовою отримання позитивної результуючої оцінки з дисципліни є досягнення не менш як 60% від максимально можливої кількості балів, при цьому оцінка за результати навчання, передбачені пунктами 2 та 3 не може бути меншою ніж 50% від максимального рівня (не менше 20 та 5 балів відповідно).

- **підсумкове оцінювання у формі екзамену:** визначає досягнення результатів за дисципліною у форматі усної відповіді (з можливістю використовувати тези підготовані під час іспиту) на три запитання, одне з яких передбачає рецензування й оцінку результатів кейс досліджень колегами по групі. Максимальна кількість балів на іспиті – 40 балів, мінімальна кількість балів, які додаються до семестрових – **24 бали** (60% максимальної кількості балів, відведених на іспит).

Студенти, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж *критично-розрахунковий мінімум – 20*

балів до складання іспиту не допускаються. Рекомендований мінімум для допуску до іспиту **36 балів**

7.2 Організація оцінювання: впродовж семестру здійснюється оцінювання усіх видів робіт, включаючи самостійну роботу зокрема:

- тести з відкритими й закритими запитаннями проводяться по завершенні розгляду тем на лекційних заняттях *у відповідності до розкладу занять*;
- результати виконання індивідуального дослідного кейсу розглядаються у форматі захисту презентації й аналітичної довідки за темою 7;
- робота на семінарських заняттях оцінюється *у відповідності до розкладу занять*;
- рецензування аналітичної довідки колег (*за рандомним вибором*) здійснюється під час іспиту *За роботи подані після зазначеного терміну оцінка зменшується на 1 бал за кожен день запізнення.*

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Тематичний план лекцій і семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	семінари/ практичні/ лабораторні	Самостійна робота
1	Вступ. Тема 1 Територіально-політичні системи (ТПС) як об'єкт дослідження політичної географії: ієрахія, різновиди ТПС національного та наднаціонального рівня); геоекономічні, геополітичні та геополітичні регіони	4	2	16
3	Тема 2. Наукові програми вивчення ТПС світу (від локальних до глобальних)	4	2	
4	Тема 3. Проблеми генези політичної карти світу в період Вестфальської системи: формування «світських національних держав	4		19
5	Тема 4. Проблеми генези політичної карти світу в період Віденської системи: перша спроба встановлення балансу геополітичних сил в Європі	4		19
6	Тема 5. Проблеми генези політичної карти світу в період Версальської системи: встановлення балансу політичних сил в світі	4		19
7	Тема 6. Проблеми генези політичної карти світу в період Ялтинсько-Потсдамської системи: геополітика «біполярного світу й холодна війна	4		25
8	Тема 7. Проблеми генези політичної карти світу в період після холодної війни: формування конфігурації сил багатополярного світу	4	10	19
	Тема 8. Геополітичне позиціонування незалежної України	2	1	
ВСЬОГО		30	15	133

Загальний обсяг 180 год., в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Семінари – **15 год.**

Консультації - **2 год.**

Самостійна робота - **133 год.**

9. Рекомендовані джерела

Основна

1. Політична географія і геополітика: Навч. посібник / Б.П.Яценко, В.І.Стафійчук, Ю.С.Брайчевський та інш. За ред.Б.П.Яценка. - Київ: Либідь 2007. – 255с.
2. John Agnew. Making Political Geography. Oxford univ. Press. London. 2002. 208 p.
3. John Agnew. Geopolitics : re-visioning world politics. Routledge. New York. 1999. 150 p.
4. Генрі Кіссінджер. Світовий порядок (переклад з англійської) «Наш формат» Київ. 2018. 320 с.
5. Збігнев Бжезінський. Велика шахівниця. (переклад з англійської) «Лілея - НВ». Львів. 2000 223 с.

Додаткова:

1. Андрущенко С.В. Україна в сучасному геополітичному середовищі. Київ. Логос. 2005 р. 286 с.
2. Дністрянський М.С. Геополітика. Навч. посібник. Львів. 20011. 436 с.
3. Географічне країнознавство: Підручник / Я.Б.Олійник, Б.П.Яценко, О.О.Любіцева. За наук. ред. Я.Б.Олійника, Б.П. Яценка – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2015 – 911с.
4. Плохій С. Брама Європи. Харків 2019 р. 495 с. (Переклад з англійської. Plokhly S. The Gates of Europe: History of Ukraine. New York. Basic Books. 432 p.
5. Яценко Б.П., Бабарицька В.К. Країнознавство: основи теорії. Київ. Либідь. 2009.- 312с.
6. A Companion to Political Geography. Ed. J. Agnewб К. Mitchell, G. Toal. Blackwell publ. Oxford. 2008. 494 p.
7. Colin Flind & Peter Tailor/ Political Geography : World-Economy, National-State and Locality. Pearson (6-th edition). @011. 340 p.